



*min egen mycket! Så är det! Nu talar han oavbrutet om att jag skall värda hans konst. Det kan jag inte. Med Zemlinskys hade jag kunnat göra det, för jag kan leva mig in i hans konst — det är en genial pojke. Men Gustav är ju så fattig — så fruktansvärt fattig. Om han visste hur fattig han är — skulle han slå händerna för ansiktet och skämmas.*²⁵ Almas djupa tvivel på Mahlers musik, som hon bibehöll hela livet, framträder särskilt starkt i denna dagboksanteckning från 19 december 1901. Hur dåraktiga raderna än låter visar de tydligt att Alma inte hade en tanke på att ge upp sitt eget komponerande utan strid. När hon nästa dag fick ett brev från Dresden av sin tillkommande, gick det plötsligt upp för henne att hennes kamp var utsiktslös. Med radikal uppriktighet förklarade Mahler på tjugo sidor hur han hade tänkt att deras gemensamma liv skulle te sig. Alma var, började han, alldeles för ung och omogen för att kunna äga en äkta personlighet. Hon hade omgett sig med falska vänner — han menade framförallt Max Burckhard och Alexander von Zemlinsky — som hade inbillat henne att hon var en mogen person. Alma och hennes anhängare hade ”berusat sig och varandra med floskler [...] och — för att du är vacker och tilldragande för män, som sedan, utan att veta om det, hyllar charmen”. Kort och gott: hon har blivit ”fåfång på grund av vad dessa människor trodde sig se hos dig”. Trots att Mahler säkert var orättvis mot den kritiske Zemlinsky, kan man inte undgå att tycka att det vilar något olycksdigert över att brudgummen betraktade fästmän som en vacker projektiionsyta som endast reflekterade och inte producerade något av egen kraft.

I brevets andra del kommer Mahler fram till Almas kompositioner: ”Hur hade du tänkt dig att ett komponerande äkta par skulle fungera? Har du en aning om hur skrattretande en sådan konstig rivalitet måste bli? Och hur nedsättande för oss själva?” Att Alma trodde att hon skulle kunna fortsätta med Zemlinskys kompositionslektioner när hon hade gift sig ansåg Mahler vara taktlös: ”Har du älskat honom [Zemlinsky]? Hur kan du då begära att han skall ge dig lektioner även i fortsättningen? Tycker du att det vore manligt och stort om



han efter allt lidande, utan att säga något, skulle sitta artigt mitt emot dig och så att säga 'lyda order'?! Hur skulle du, som har älskat honom, kunna uthärda detta?" Vad Mahler ville ha var inte bara en vacker, representativ och spirituell hustru utan också — och ännu mer — en "kamrat", "partner" som av respekt för hans konstnärliga mission skulle underordna sig honom och hålla vardagsbekymren borta: "Men det är säkert, om vi skall bli lyckliga måste du bli så som jag behöver dig — min hustru och inte min kollega! Innebär detta ett avbrott i ditt liv och tror du att du kommer att avstå från en omistlig höjdpunkt i tillvaron om du ger upp din musik helt och hållet för att bli min?" Utan hänsyn till vilka konsekvenser det kunde få för Alma formulerar Mahler sina föreställningar om ett partnerskap och uppmanar henne att svara lika uppriktigt: "Tala utan förbarmande om för mig allt du vill säga — hellre skiljas nu än att fortsätta i villfarelse. För om jag känner mig själv rätt skulle det leda till en katastrof för oss båda."²⁶ Det var med avsikt som Gustav Mahler ställde sin tillkommande inför detta svåra val, för att vara säker på att Alma verkligen skulle passa honom. Man kan bli förskräckt över hans beräkande arrogans, men i grund och botten hade han ingenting att förlora. När Alma Schindler kom in i hans liv hade han för länge sedan hittat sin "kamrat", sitt emotionella stöd. Justine Mahler, den näst äldsta av de tre systrarna Mahler, hade redan i Budapest och Hamburg haft hand om hushållet åt sin broder. Hon var varmt fäst vid honom och "erbjöd honom fördelen med kvinnlig omsorg utan de emotionella krav som en hustru skulle ställa".²⁷

Hur Alma reagerade på det berömda brevet från Dresden, vilka motprestationer hon krävde, går inte att fastställa. I Almas dagböcker dröjer det kvar ett eko av en lika verkligt upplevd som förment förlust av "hennes" musik. Den unga kvinnan borde ändå ha känt Mahlers helt och hållet traditionella föreställningar om äktenskapet som en begränsning. *Mitt hjärta stannade*, antecknade hon i dagboken, *att ge upp min musik, ge bort den, den, som jag brunnit för. Min första tanke var — att bryta med honom. Jag grät, men då begrep jag att jag*



älskar honom. [...] Det känns som om man med kall hand har tagit hjärtat ur bröstet på mig.²⁸ Almas anteckningar från de följande veckorna ger intrycket att hon hade större förhoppningar än betänkligheter. *Ja, han har rätt*, antecknade hon redan nästa dag. *Jag måste ägna mig åt honom helt och hållet, så att han blir lycklig.*²⁹ Så såg det ut i december 1901. Senare spred Alma ryktet att Mahler hade förbjudit henne att komponera, något som gör det svårt att lita på sanningshalten i hennes anteckningar. Att påståendet saknar all grund kan man se i brevet från Dresden. Mahler varken förbjöd henne att komponera eller tvingade fram ett beslut, vars konsekvenser hon inte hade klart för sig. Typiskt nog finns inte detta belysande brev med i Almas utgåva av Gustav Mahlers brev från 1940. Den exakta ordalydelsen skulle ha förstört hennes image som förslavad och bakbunden kompositör. I vilket fall som helst ansåg Alma fortfarande årtionden senare att hon kände av det djupa sår som Gustav Mahler gett henne i december 1901: *Någonstans inom mig sved ett sår, som aldrig läkts ut ordentligt.*³⁰

När Mahlers kom tillbaka till Wien hade Alma tydligen bestämt sig, och sedan gick allting mycket fort. Den 23 december förlovade sig Gustav Mahler och Alma Schindler — *officiellt inför Carl och mamma. Hädanefter finns det bara plats för honom i mitt hjärta, bara honom. Jag skall aldrig titta åt någon annan karl mer.*³¹ Trots all diskretion fick Neue Freie Presse tag på nyheten som spred sig som en löpeld. Om Mahler i början hade hoppats att kunna hålla privatlivet för sig själv, var hans förlovning nu Wiensocietetens älsklings-tema. Huvudstadens tidningar berättade utförligt om ”det unga paret” (han 41, hon 22). Alma: *Överallt betonar man min skönhet, min ungdom — och min musikaliska begåvning. I Fremdenblatt står det att jag är spirituellt. Käre Gud — och allt möjligt annat!*³²

Trots att den borgerliga moralen fördömde sex före och utanför äktenskapet var inte Alma — i likhet med sin mor — oskuld när hon gifte sig. Strax efter förlovningen låg Gustav Mahler och Alma med varandra för första gången. *Han gav*